

Katsaus 2023:

Kohti medialukutaitoista kuntaa johtamista kehittämällä

Digitaalisessa maailmassa medialukutaidot ovat kaikille kuuluvia kansalaistaitoja. Julkisella sektorilla laajat edellytykset tukea eri-ikäisiä ihmisiä medialukutaidon kehittämisessä. Erityisesti johtamisella on tärkeä rooli kattavan, systemaattisen ja laadukkaan medialukutaitotyön varmistamisessa ja kehittämisessä.

Kunnilla on keskeinen rooli medialukutaidon edistämisessä

Medialukutaitoa kehittämällä voidaan vahvistaa yhteiskunnan turvallisuutta ja toimivaa demokratiaa sekä edistää hyvinvointia, kulttuuria, ihmisoikeuksia sekä sivistystä.

Medialukutaito on vakiintunut varhaiskasvatus- ja opetus suunnitelmien myötä osaksi kasvatus-, opetus- ja sivistyspalveluita. Eri ikäisten medialukutaitoja edistetään myös kirjastoissa, nuorisotyössä, vapaassa sivistystyössä sekä muissa kunnan palveluissa. Vaikka medialukutaidot ovat usein osa perustoimintaa, erilaisilla kehittämishankkeilla on myös tärkeä rooli.

Medialukutaitojen edistäminen on laaja-alainen kokonaisuus, sillä julkisten palvelujen lisäksi myös yksityisellä sektorilla ja kansalaisjärjestöillä on tehtävässä tärkeä rooli. Moninaisen ja poikkisektoriaalisen toiminnan kehittämisessä erityisesti johtamisen merkitys korostuu.

Rahoitus mediakasvatukseen on tyypillisesti toimiala- ja sektori kohtaista sekä hankemuotoista. Tilanne aiheuttaa kentän pirstaloitumista ja hankaloittaa tulosten juurruttamista osaksi pysyvää toimintaa. Suurin osa mediakasvatustoimijoista edistää medialukutaitoa osana muuta toimintaa, jolloin mediakasvatus saatetaan jättää sivuun hankerahoituksen päättyessä.

MEDIALUKUTAITO kattaa kaiken mediaan liittyvän osaamisen ja tiedon. Medialukutaito koostuu mediaan liittyvän ymmärryksen lisäksi median käyttämisen, tulkinnan, itse tekemisen ja tuottamisen taidoista sekä vuorovaikutuksesta mediaympäristöissä. Medialukutaitoon liittyviä käsitteitä tai sen osa-alueita ovat mm. mediataidot, informaatiolukutaito, monilukutaito ja digitaidot.

Miten medialukutaitotyötä voi johtaa?

Tarve medialukutaitojen tukemiseen on noussut esiin laajasti eri palveluissa ja toimialoilla. Tämä edellyttää toimialarajat ylittävää lähestymistapaa johtamiseen. On tärkeää löytää ratkaisuja siihen, miten johtaa yhteistyötä ja koordinoita työnjakoa toimialojen välillä. Mediakasvatuksen johtaminen onkin ennen kaikkea verkostojohtamista ja yhteistyön mahdollistamista eri toimijoiden välillä. Siinä voidaan hyödyntää muun muassa informaatio-ohjauksen keinoja. Medialukutaitotyötä voikin johtaa esimerkiksi seuraavin tavoin:

Rakentamalla kokonaiskuvaa ja välittämällä tietoa

Tunnistetaan, että medialukutaitojen edistäminen vaatii johtamista. Siinä keskeistä on rakentaa kokonaiskuvaa, luoda yhteisiä tavoitteita sekä välittää niitä toimijoiden tietoon. Tärkeää on myös tunnistaa katvealueita ja priorisoida toimintaa.

Kehittämällä medialukutaitosuunnitelmia ja viemällä niitä käytäntöön

Suunnitelmallisuus tukee medialukutaitotyötä. Medialukutaidon edistämiseksi voidaan laatia oma suunnitelmansa tai kytkeä se sopiviin, jo olemassa oleviin, suunnitelmiin ja strategiaihin. Johtamisen avulla olemassa olevia suunnitelmia ja sisältöjä voidaan konkretisoida arjen käytännön toiminnaksi ja vuositavoitteiksi.

Esihenkilöt ja johtajat ovat välittämässä niitä arvoja, joihin medialukutaitotyö pohjautuu. Johtamisella voi korostaa laajempien arvojen, mediakasvatuksen roolin ja yhteiskunnallisen merkityksen välittämisen tärkeyttä.

Tukemalla yhteistyötä

Medialukutaidon teemat ja kysymykset nivoutuvat eri aloille, joten on tärkeää koordinoita yhteistyötä. Sekä toimialajohdossa että kunnan ylimmässä johdossa on syytä kiinnittää huomiota siihen, millainen yhteistyö tukee toimintaa parhaiten. Yhteistyö on tärkeää eri tasojen välillä.

Ylin johto toimii kunnissa myös poliittisen päätöksenteon ja käytännön mediakasvatustoiminnan rajapinnassa. Johto voi varmistaa, että toteutettava toiminta on linjassa kunnassa tehtyjen poliittisten päätösten kanssa.

Mahdollistamalla toimintaa

Johtajat voivat asemassaan ja toiminnallaan mahdollistaa ja resursoimaan medialukutaitotoimintaa, kuten osaamisen kehittämistä. Johtajat luovat toiminnallaan medialukutaitotyötä tukevaa ilmapiiriä.

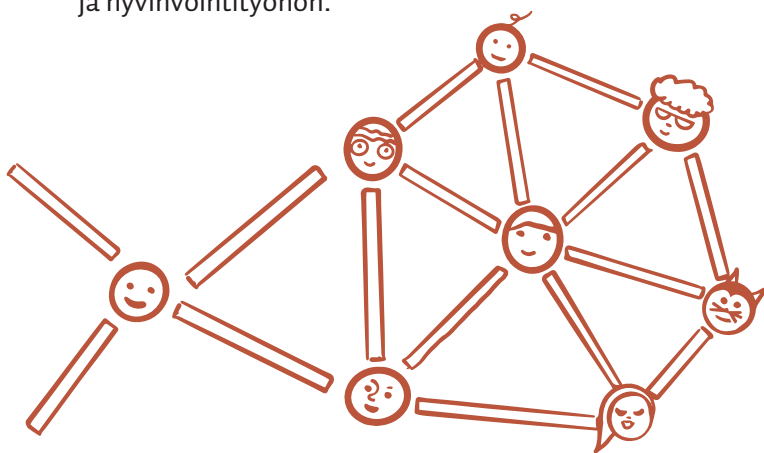
Johtajat ja esihenkilöt voivat omalla toiminnalla ja innostuksella vaikuttaa uuden toiminnan syntymiseen. Tärkeää on myös mahdollistaa ja tukea hankkeita ja kehitystoimintaa. Hyvä johtaminen tukee pysyvyyttä, eli syntyneiden käytäntöjen vakiinnuttamista toimintaan.

6 keinoa medialukutaitotyön johtamiseen

Medialukutaidon johtamisella on iso merkitys tavoitteiden saavuttamiseen. Kukaan ei pysty hoitamaan yksin kaikkea. Johtamista voidaan kuitenkin tukea monilla eri tavoin.

1. Laajenna käsitystä medialukutaidosta. Ottamalla huomioon medialukutaidon eri näkökulmat, toimijat ja mahdollisuudet, voit luoda kokonaiskuvaa niihin liittyvistä vastuista ja mahdollisuuksista. Näin voit tukea yhteistyötä, vähentää turhaa päällekkäisyyttä ja jakaa vastuuta.

2. Määritä suuntaa medialukutaitotyölle. Erilaiset ohjaavat normit, suunnitelmat ja strategiat tukevat medialukutaitotyön johtamista toimialan ylätasolla sekä niihin kuuluvissa palveluissa. Toiminnan sitominen laajempiin strategioihin ja suunnitelmiin auttaa hahmottamaan yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Medialukutaidot auttavat vahvistamaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia ja ne liittyvät myös moniin muihin ajankohtaisiin teemoihin kuten yhteisöllisyyteen ja hyvinvointityöhön.

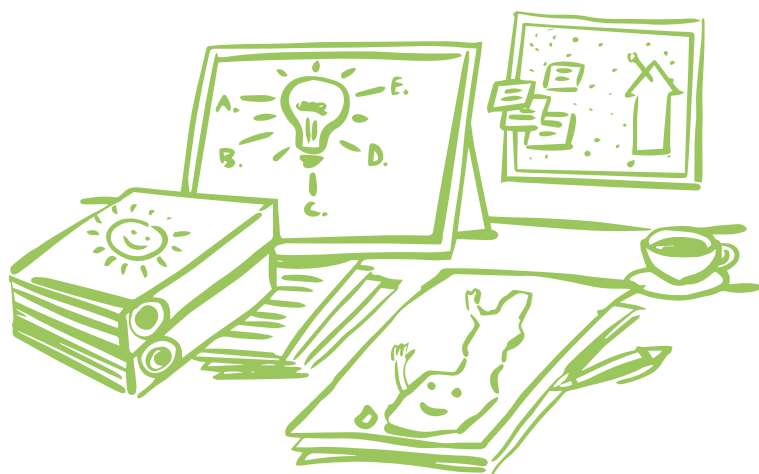
5. Selvitä ja hyödynnä toimivia malleja. Medialukutaitotyön johtamisessa kannattaa luottaa olemassa oleviin toiminta- ja yhteistyömalleihin, kuten työryhmiin ja muihin toimialarajat ylittäviin tukirakenteisiin. Käytännön työn johtamisessa taas korostuu toimiva yhteistyö arjen tasolla. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset tieto- ja viestintätekniikan mentorointijärjestelmät, seurannan ja arvioinnin käytännöt sekä toimialojen sisäiset ja toimialojen väliset koordinaattorit ja muut tukihenkilöt, joilta voi kysyä apua tarvittaessa.

6. Ota käyttöön olemassa olevia materiaaleja ja ohjeistuksia. Medialukutaitoja on edistetty Suomessa pitkään, joten pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen. Hyödyllisiä ovat esimerkiksi erilaiset maksuttomat medialukutaidon koulutusmateriaalit, oppaat ja viitekehykset, kuten medialukutaidon tavoitetasoja mallintavat osaamisen kuvaukset.

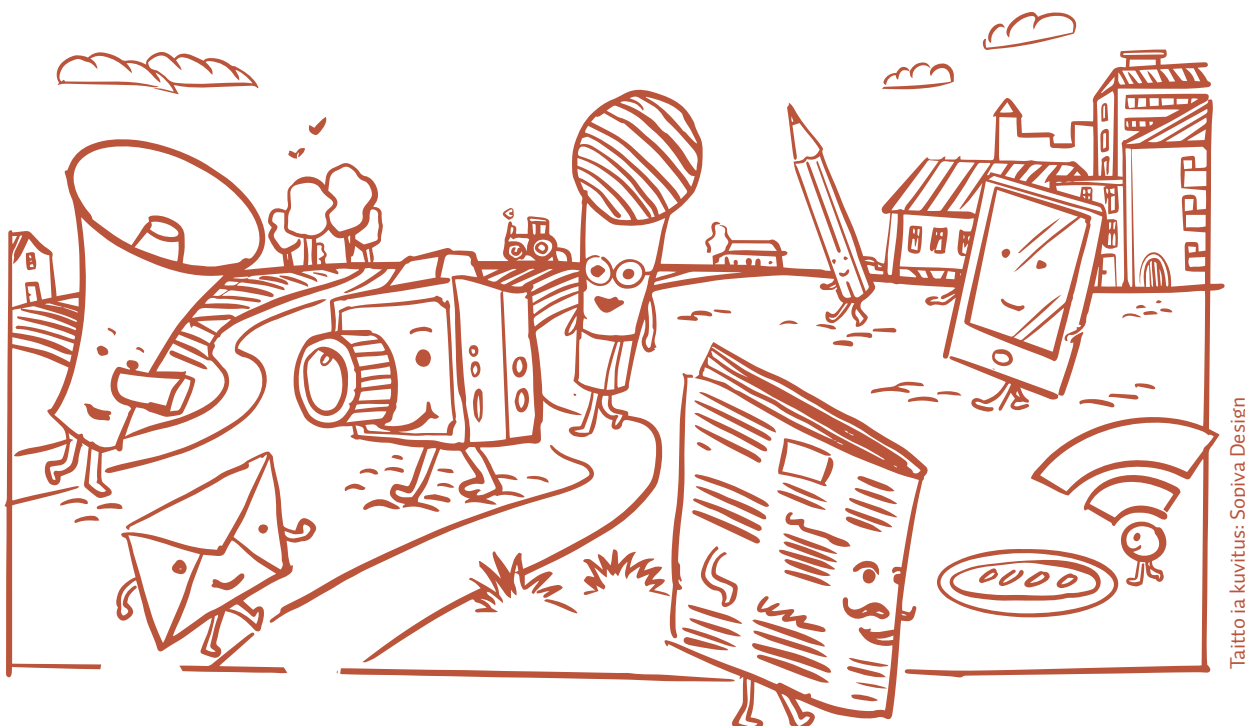
3. Huolehdi resursseista. Erilaiset resurssit, esimerkiksi riittävä rahoitus, osaava henkilöstö ja aika ovat edellytykset medialukutaitotyölle ja sen kehittämiseksi. Resurssit tukevat myös johtajan toimintaa kunnissa.

4. Hyödynnä yhteistyötä johtamisen tukena. Ylemmän johdon tuki on medialukutaitotyölle tärkeää, myös johtamiselle eri tasoilla. Toisaalta johtamista tukee myös muu työyhteisö ja yhteistyökumppanit. Yhteistyön merkitys korostuu tehtäväkentän laajentuessa, sillä kukaan ei voi osata yksin kaikkea.

Selvityksen taustaa

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI ja Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore toteuttivat **Medialukutaitojen edistäminen ja johtaminen kunnissa -selvityksen** vuosina 2022–2023. Kunnissa työskentelevien johtajien ja asiantuntijoiden haastatteluihin pohjautuvassa selvityksessä tarkasteltiin kuntien mediakasvatustoimintaa, mediakasvatuksen edistämiseen liittyviä haasteita ja hyviä käytäntöjä sekä kunnan toimijoiden näkemyksiä mediakasvatuksen johtamisesta. Selvityksessä koottiin kuntien johtohenkilöiden näkemyksiä ja ratkaisuehdotuksia havaittuihin haasteisiin.

Maksutonta tukea medialukutaitotyöhön

Suunnitelmallisuuden kehittämistä. Lataa itsellesi opas mediakasvatussuunnitelman kehittämiseksi. Saatavilla sparraustukea suunnitelman kehittämiseksi. Tehdään yhdessä mediakasvatussuunnitelma -työkirjan saat täältä: www.medialukutaitosuomessa.fi/tyokirja

Tukimateriaaleja. Mediataitokoulu-verkkopalvelu tarjoaa materiaaleja eri alojen ammattilaisille: www.mediataitokoulu.fi

Osaamista. Osallistu tai jaa tietoa maksuttomasta kuntien työntekijöille suunnatusta Medialukutaidon verkko-koulutuksesta. Tutustu lisäksi julkishallinnon työntekijöille suunnattuun avoimeen eOppiva-koulutukseen. www.medialukutaitosuomessa.fi/koulutus

Ajankohtaista tietoa. Lue myös Medialukutaitojen edistäminen ja johtaminen kunnissa -selvitys www.medialukutaitosuomessa.fi/kuntaselvitys

Yhteistyötä. Otamme mielellään vastaan mediakasvatusta koskevia kehitys- ja yhteistyöehdotuksia. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatuksen asiantuntijoiden yhteystiedot löydät osoitteesta www.kavi.fi/mediakasvatus

Tilaa Medialukutaitoinen kunta -uutiskirje. www.medialukutaitosuomessa.fi/uutiskirje

Euroopan unionin
osarahoittama

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

